

УДК 37.013

DOI: 10.21564/2075-7190.46.213230

Фінін Георгій Іванович, доктор філософських наук, доцент,
завідувач кафедри історії та суспільно-економічних дисциплін
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради,
Україна
e-mail: finingeorgiy@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-7437-2996

ГУМАНІТАРНИЙ АСПЕКТ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ

Зроблено спробу проаналізувати специфіку гуманітарної складової модернізації системи освіти. Наведено передумови реформування та модернізації гуманітарної освіти майбутніх фахівців у сучасних соціокультурних контекстах. Схарактеризовано основні компоненти гуманізації системи освіти. З'ясовано, що нагальною потребою є врахування гуманітарного компонента при підготовці сучасних фахівців.

Ключові слова: модернізація, реформування, гуманізація, освіта, система освіти.

Постановка проблеми. Сучасна освіта має специфічний статус і коеволюціонує разом із суспільством. Модернізація освіти не може здійснюватися за моделлю наздоганяючої модернізації, бо в цьому випадку вона стає дисфункціональною. Навчальні ж і виховні практики цієї освіти модернізуються як через зовнішні виклики, так і через внутрішні вимоги щодо перманентного їх оновлення й самооновлення. Модернізація цих практик здійснюється комплексно – як єдність економічних, соціально-політичних та освітніх інноваційних процесів. Це передбачає модернізацію матеріально-технічного забезпечення цих практик і гуманітарної складової навчального процесу, застосування нових технологій, оновлення змісту виховання і навчання, особистісний розвиток здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників.

Саме тому нагальним завданням є розгляд можливої філософсько-освітньої адаптації різних концептуальних підходів до модернізації.

Поняття модернізації в сучасному філософсько-освітньому дискурсі застосовується в більш вузькому сенсі – як оновлення й самооновлення системи освіти (В. Андрущенко, В. Кремень та ін.). Через це в цьому дискурсі майже

не аналізуються ті концептуальні підходи, де модернізація розглядається як вестернізація або американізація. Цікавим є аналіз перспектив модернізації практик національної системи освіти за умов її деідеологізації [1, s. 72–89].

Гуманізація передбачає ставлення до людини як до суб'єкта, визнання її прав на унікальність – несхожість на іншого. Концепція гуманної освіти віддає перевагу суб'єкт-суб'єктному навчальному процесу, де той, хто навчається, є активним, ініціативним, готовим до колективної інтелектуальної діяльності, яка може бути досягнута, наприклад, за допомогою проблемно-діалогового викладання. Активність досягається через почуття внутрішньої свободи, через визнання права на вибір [2, с. 165].

Зауважимо, що американський досвід організації освіти військової освіти, зокрема, визнано у світі найкращим, а перспектива його впровадження в Україні є шляхом наближення до світових стандартів, але вона залежить від модернізації суспільства в цілому. Саме тому в контексті нашої теми доцільним є розгляд як модернізаційних процесів в українському суспільстві, так і у військовій освіті. Сучасна система української військової освіти інтегрована з державною системою освіти й функціонує на засадах єдиної законодавчої та нормативно-правової бази. Розвиток військової освіти має прагнути до найкращих стандартів і бути адекватним до вітчизняних соціокультурних особливостей, відтворювати передовий вітчизняний досвід військової освітньої діяльності [3, с. 120].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-практичне здійснення експлікації освітнього виміру модернізації можливе на підставі праць Р. Інглєгарта, Р. Бендікса, М. Михальченка, О. Навроцького та ін. Головні напрями та засоби «інноваційного розвитку освіти» ретельно представлено в роботах таких учених, як В. Андрущенко, М. Бойченко, М. Култаєва. Аналізу різних аспектів гуманізації освітніх практик присвячені роботи таких вітчизняних і закордонних учених, як: Теодор Адорно, Гьофе Отфрід, Є. М. Мануйлов, Ю. Ю. Калиновський, П. П. Ткачук, О. Ю. Панфілов, Л. О. Петрова.

Незважаючи на достатньо велику кількість публікацій, пов'язаних із осмисленням інноваційного розвитку освіти та можливості модернізації самої системи, інноваційний потенціал освіти та ресурси її модернізації, гуманітарний аспект цієї модернізації й досі залишаються поза увагою як фахівців у галузі освіти та виховання, так і освітніх філософів. Між тим питання реформування та модернізації системи національної освіти є нагальним завданням часу. Тому важливим є філософсько-освітнє осмислення сучасних інноваційних технологій на підставі узагальнень як вітчизняного, так і зарубіжного досвіду навчальних і виховних практик у системі освіти, гуманітарної складової модернізації освіти. Саме таке узагальнення, на нашу думку, і дозволить виявити тенденції в модернізації національної освіти.

Формулювання цілей. Метою статті є філософський аналіз та висвітлення основних аспектів гуманітарної складової модернізації системи освіти.

Вклад основного матеріалу. Інноваційність розвитку освіти – це постійні зміни, щось нове в діяльності закладів вищої освіти, у навчально-виховному процесі та нагальна потреба, без задоволення якої втрачається взаємозв'язок із життям, занепадає творчий потенціал, стає рутинною справою, не потрібною ні суспільству, ні особистості. Щоправда, процес модернізації потребує й економічної підтримки. З одного боку, життя вимагає інтенсифікації пошуку, експериментування, введення новітніх технологій, застосування нових засобів навчання та виховання, які є дуже корисними. Разом із тим реалізація цих вимог не може здійснюватися хаотично, безсистемно, непродумано й без урахування позитивного педагогічного досвіду. Інновації мають розгортатися з урахуванням вітчизняного та закордонного досвіду, а не ігноруючи його.

Економічні фактори дедалі більше роблять ці процеси залежними від економічних здобутків тієї чи іншої держави та глобалізаційних процесів, які спричиняють глобальну конкуренцію у всіх сферах соціального буття людини. Як зазначає О. Гюфе, «...й у таких сферах, як наука та культура, і навіть мова та релігія, панує змагання, воно сягає конкуренції регіональних та національних “цінностей та стандартів”, до розмаїття яких належить не лише рівень освіти та розвиток інфраструктури, а й розмір податків, інтенсивність релігування та цінності дозвілля» [4, с. 20].

Отже, інноваційний розвиток освіти багато в чому зумовлюється тими наявними ресурсами, які можна використати для її модернізації. Це ресурсне наповнення не завжди залежить від позитивних факторів. Більше того, у реаліях сучасної України саме такі негативні фактори, як неповага до прав людини, корупція та безгосподарність, громадянське протистояння та військово-втручання країни-агресора тощо, поставили нашу країну перед необхідністю модернізації національної системи освіти, особливо військової освіти та її гуманітарної складової.

Реформування та модернізація гуманітарної освіти майбутніх фахівців у сучасних соціокультурних контекстах здійснюється внаслідок:

- збагачення змісту сучасної гуманітарної освіти новими ідеями, новим досвідом практичної діяльності;
- реалізації в системі освіти фахівця нового типу, сформованого на основі компетентного підходу до гуманітарної, моральної, правової, естетичної сфер підготовки;
- уважного ставлення до розробки інноваційних моделей і форм гуманізації та гуманітаризації військово-педагогічного процесу;

- координації дій науково-педагогічних працівників ЗВО, представників замовників, установ і організацій у забезпеченні якості й розвитку гуманітарної складової освіти;
- активної співпраці викладачів гуманітарних дисциплін та дисциплін професійного спрямування;
- постійного узагальнення передового досвіду гуманітарної освіти, ефективних методик і сучасних технологій, накопичених у педагогічних колективах [3, с. 32].

М. Култаєва звертає особливу увагу на теорію напівосвіти Адорно, відмічаючи її деструктивний потенціал [6, с. 180].

Якщо раніше призначенням і покликанням освіти був творчий саморозвиток особистості в дусі неогуманістичного освітнього ідеалу, то в нових умовах вже сама освіта підпорядковується завданням наявного. Вона втрачає перспективу і самоліквідується в модусі майбутнього. Теорію Адорно легко запідозрити в антидемократичності, бо він виступає проти «народної освіти», але його критика спрямована передусім на профанацію квазіпедагогічних практик масової культури, метою якої було здешевлення і збільшення обсягу так званих освітніх послуг. Якщо в домодерних суспільствах неписьменність була лише обтяжливою обставиною в самореалізації окремих індивідів, то в індустріальному суспільстві вона вже виступає чинником ризику, що загрожує всім, перетворюючись на глобальну проблему сучасності. Неагресивні форми напівосвіти дещо пом'якшують такі загрози від горезвісних прибиральниць, які можуть необережним рухом викликати техногенну катастрофу. Цю її функцію не аналізує Адорно, бо вона є лише паліативною мірою, але його теорія є не тільки критикою дегенеративних спотворень освіти і культури, а й терапією її негативних наслідків [6, с. 181].

М. Бойченко слушно зауважує, що «скорочення обсягів освіти зі збереженням її якості, зі здобуттям нею дієвості постає як виклик для освіти, на який вона має дати належну відповідь, як джерело її порятунку, а не її загибелі. Скорочувати варто обсяг освіти, обов'язкової для здобуття формального статусу фахівця, тоді як слід водночас максимально розширювати і урізноманітнювати можливості самостійного та альтернативного набуття та продовження освіти особистістю» [7, с. 223].

Можна погодитися з думками філософів, які вважають, що «новітні інформаційні технології дали можливість ефективно боротися за підкорення держав та націй без захоплення їхніх територій, без людських жертв та втрати різного роду ресурсів, а лише шляхом масованого впливу на суспільну свідомість та духовну сферу держави-противника» [8, с. 22].

У цьому світлі досвід гібридної війни в зоні АТО є безцінним для модернізації гуманітарної складової навчальних і виховних практик військової

освіти. Адже для успішної модернізації військової освіти необхідна постійна діагностика її стану, що неможливо здійснити без її моніторингу. Саме тому досвід бойових дій в АТО та ООС, опрацьований за допомогою методу включеного спостереження, дозволить подолати дефіцит особистісного знання викладача і командира, спростити процедурну формалізацію навчально-виховного процесу тощо. А також спонукає до переосмислення проблем війни та миру, глобальної і локальної безпеки та висуває вимогу підвищення стандартів військової освіти до країн Західної Європи та США.

Значна увага приділяється вдосконаленню складу науково-педагогічних колективів у військових закладах вищої освіти (ЗВО). Наприклад, в Академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного більше півсотні офіцерів і працівників ЗС України мають досвід ведення бойових дій в Афганістані, інших проблемних регіонах Європи та світу. Немало й таких, хто досить успішно керував частинами і з'єднаннями всіх родів військ. На вченій раді Академії постійно узагальнюється досвід АТО та ООС, який позитивно позначається на вишколі майбутніх офіцерів, а в подальшому з не меншим позитивом впливатиме на їхню якісну та швидку адаптацію до сучасних реалій військових підрозділів. Цьому сприяє присутність викладацького складу, офіцерів-командирів безпосередньо в зоні збройного протистояння. Рекомендації щодо модернізації та підсилення навчального процесу викристалізуються в районі бойових дій. Тому сьогодні випускники військових ЗВО займають посади у штабах керівництва секторів та командирів підрозділів, які залучені для протидії терористам і найманцям.

Неодноразово науково-педагогічні працівники військових ЗВО відбували в зону АТО та ООС, на полігони, що розташовані поряд, для навчання військовослужбовців щодо застосування сучасної військової техніки та озброєння. Створено мобільні групи з викладацького складу і сержантів-інструкторів, які забезпечують індивідуальну підготовку і злагодження військових підрозділів різних родів військ. Не менш активними є групи, які забезпечують організацію заходів інформаційного і психологічного впливу, що суттєво покращує морально-психологічний стан військовослужбовців, які задіяні в ООС. Вони надають рекомендації командирам усіх рівнів щодо профілактики негативного психоемоційного стану військових [9, с. 4].

Фахівці Наукового центру Сухопутних військ на замовлення Наукового управління Генштабу Збройних Сил України провели дослідження існуючої системи діяльності органів державного управління, місцевого самоврядування, установ та організацій оборонного відомства, зокрема військових ЗВО, інших військових формувань і правоохоронних органів щодо їхнього функціонування в умовах дестабілізації суспільно-політичної обстановки з питань оборонної та мобілізаційної роботи. Даний аналіз буде враховано при вне-

сенні змін до існуючої законодавчої бази та інших нормативно-правових документів України [9, с. 3–5].

Слід зазначити, що ситуація в зоні ООС пробудила в українському суспільстві так зване військове просвітництво. За останній час безліч центрів і громадських організацій в Україні відкрили свого роду «військові курси», де кожний громадянин має змогу отримати основи початкової військової підготовки.

Отже, під час операцій у зоні АТО та ООС військові демонструють свою людяність, професіоналізм, силу волі, міцність духу, витримку, рішучість, здатність жертвувати собою заради спасіння інших, тим самим якісно змінюючи суспільне ставлення до військової освіти і військовослужбовців, посилюючи суспільну значущість воїна-професіонала. Тож перед реформаторами й модернізаторами військової освіти стоїть надскладне завдання – розробити успішну стратегію модернізації практик військової освіти. Ця стратегія повинна бути комплексною, урахувати гуманітарні концепції «відкритої армії для відкритого суспільства», «громадянина у військовій формі» тощо, тобто бути філософією військової освіти.

Використання сучасних педагогічних технологій у навчальному і виховному процесі закладів вищої освіти з урахуванням гуманітарної складової дозволить успішно реформувати систему освіти та зокрема військової освіти. Безперечно, кожна з цих технологій заслуговує детального розгляду та ретельного аналізу, але в межах даної роботи вважаємо доцільним лише оглядове перерахування. Так, педагогічні технології виділяють: за цільовою орієнтацією; за рівнем використання: загальнопедагогічні, вузькопредметні, модульно-рейтингові технології.

Дуже важливим напрямом модернізації сучасної національної системи освіти та її гуманітарної складової є вдосконалення змісту та практик правової освіти, правового виховання, формування правової культури та правової свідомості. Ю. Калиновський вважає, що в модернізованих суспільствах рівень правової культури і правосвідомості – важливий чинник горизонтальної і вертикальної соціальної мобільності, оскільки від нього залежать можливості переходу людини від одних ролей до інших, із однієї страти в іншу, більш елітарну. Саме тому в таких соціумах модернізація системи вищої освіти є поліструктурною і динамічною порівняно з традиційними суспільствами [10, с. 124–125].

М. Бойченко відмічає, що на теперішній час, на жаль, у вітчизняній системі освіти існує тенденція «скорочення часу навчання, передусім за рахунок максимального скорочення загальнотеоретичної складової освіти і зокрема практично повної елімінації її загальної гуманітарної складової, до якої входить філософія» [7].

Інший тренд спостерігається в системі освіти розвинених країн, зокрема США. Наприклад, у військовій академії Вест-Пойнт здобувачі вищої освіти мають можливість факультативно вивчати різні гуманітарні дисципліни, зокрема політологію.

Вимоги до програми з політології доступні для курсантів, які зосереджені на американській політиці, порівняльній політиці та міжнародних відносинах. Навчання складається послідовно з двох курсів, що завершується написанням кадетами дипломної роботи та захистом її перед комісією. Курсанти, які прагнуть закінчити університет зі спеціальності «Політологія» з відзнакою, проходять додатковий факультативний курс, щоб поглибити знання за фахом.

Студенти, які вивчають політологію, пишуть та представляють поглиблену науково-дослідну роботу, яка об'єднує теоретичні знання, набуті під час попередніх досліджень. Студенти роблять широкий огляд літератури, повний план з анотованою бібліографією та вступний розділ своїх тез, представляють свої попередні результати своїй аудиторії та, завершивши наукову роботу, – дисертаційній комісії з трьох членів. Дипломна робота в галузі соціальних наук складається з незалежного дослідження і щотижневих зустрічей між окремими курсантами та їх консультантами. Курсанти відповідальні за координацію зустрічей зі своїм консультантом.

Дипломна робота складається з 30–50 сторінок тексту, поданих на захист перед комісією протягом останніх двох тижнів занять. Після завершення дипломної роботи та захисту дисертаційна комісія рекомендує підсумкову оцінку [11, р. 160, 229, 310]. Кадети мають можливість вивчати філософію, економічну теорію, історію та культуру своєї країни та культуру інших держав [11, р. 662].

Для найбільш ефективного врахування гуманітарної складової модернізації освіти потрібно більше уваги приділяти авторським технологіям на основі гуманізації та демократизації відносин; на основі нової дидактичної й методичної організації (реконструкції) матеріалу, альтернативні; за характером змісту: навчаючі і виховуючі загальноосвітні професійні гуманістичні компетентності; педагогічні технології за характером відносин учитель – учень: педоцентричні (дидактоцентричні) технології, особистісно орієнтовані технології, технології співробітництва, гуманно-особистісні технології, технології вільного виховання; педагогічні технології за способами організації навчання: за організаційними формами: лекційно-семінарські та альтернативні; індивідуальні, групові, колективні, в парах; академічні й клубні (за інтересами); індивідуальне і диференційоване навчання; за домінуючим способом діяльності: догматичні, репродуктивні, пояснювально-ілюстративні; програмне, проблемне, діалогічне, розвиваюче навчання; гнучкі технології навчання;

ігрові технології; саморозвиток. На нашу думку, використання гуманітарної складової в освіті допоможе при виконанні завдань як із фахової підготовки, так і може слугувати основою патріотичного виховання.

Вітчизняні філософи вважають, що «сучасна освіта та військова освіта зокрема має не просто закласти сциєнтистський чи технічний фундамент професійних компетенцій майбутнього військового керівника, а сприяти розвитку творчо-особистісного, креативно-мисленневого потенціалу особистості. Гуманітарно-світоглядна підготовка військових кадрів має сформувати системне глобальне мислення, що базується на компетентісному підході, до основних атрибутів якого можна віднести фундаментальність, професіоналізм, комунікативність, інформаційність» [12, с. 73].

Висновки. Таким чином, філософсько-освітній аналіз фактичних і контрфактичних умов здійснення модернізації навчальних і виховних практик національної системи освіти дозволяє зробити висновок про можливість адаптації різних концептуальних підходів до її модернізації з урахуванням гуманітарної складової. Зокрема, це й оновлення і самооновлення системи, адже освіта в силу своєї особливості коеволюціонує разом із суспільством. Отже, інноваційний розвиток освіти повинен відбуватися не за моделлю наздоганяючої модернізації, а в першу чергу виходячи з інтересів держави та особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Maase Kaspar Diagnose: Amerikanisierung Zur Geschichte eines. Transit. *Europaeische Revue*. 1999. No. 17. P. 72–89.
2. Petrova L. O. Humanizatsiia ta humanitarianizatsiia viiskovoi osvity. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody. Filosofia – Philosophy*. 2012. 38. 161–167.
3. Фінін Г. І. Специфіка становлення національної системи військової освіти: модернізація або реформування. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2020 № 1. С. 120–124.
4. Гьофе Отфрід. Демократія в добу глобалізації. Київ: ППС, 2002. 436 с.
5. Фінін Г. І. Специфіка формування світогляду майбутніх військових фахівців в умовах глобальної деідеологізації. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2016. № 1 (28). С. 27–35.
6. Култаєва М. Освіта та її деформації у сучасній культурі: до актуальності теорії напівосвіти Т. Адорно у сучасних соціокультурних контекстах. *Філософія освіти*. 2017. № 1 (20). С. 153–195.
7. Бойченко М. Між «напівосвітою» і «напівдією»: у пошуках шляху до дієвої освіти. *Філософія освіти. Philosophy of Education*. 2017. № 2 (21). С. 219–239.

8. Мануйлов Є. М., Калиновський Ю. Ю. Духовна безпека українського суспільства у державотворчих процесах сучасності. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія*. 2019. № 1 (40). С. 21–38.
9. Ткачук П. П. Академічний навчально-виховний процес підготовки майбутніх офіцерів відповідає вимогам сьогодення. *Офіцер України*. 2014. № 9 (46). С. 3–5.
10. Калиновський Ю. Правове виховання у вищих навчальних закладах України: проблеми та перспективи. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2013. № 2. С. 124–133.
11. United States Military Academy. West Point, New York Academic Program. Class Of 2020. Curriculum and Course Descriptions. Office Of The Dean. 679 p. URL: https://www.westpoint.edu/sites/default/files/pdfs/RedBook_GY2020_20170803.pdf (дата звернення: 10.08.2020).
12. Панфілов О. Ю., Петрова Л. О. Військова освіта – головна стратегія формування особистості сучасного військового керівника. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2018. № 3. С. 67–79. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_2018_3_8.

REFERENCES

1. Maase Kaspar. Diagnose (1999). Amerikanisierung Zur Geschichte eines Deutungsmusters / Kaspar Maase. *Transit. Europaeische Revue*, 17, 72–89.
2. Petrova L. O. (2012). Humanizatsiia ta humanitaryzatsiia viiskovoi osvity. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody. Filosofiia – Philosophy*, 38, 161–167 [in Ukrainian].
3. Finin H. I. (2020) Сpetsifyka stanovlennia natsionalnoi systemy viiskovoi osvity: modernizatsiia abo reformuvannia. *Visnyk Natsionalnoi yurydychnoi akademii Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho. Ser. : Filosofiia – Bulletin of the National Law Academy of Ukraine named after Yaroslav the Wise. Ser. : Philosophy*, 1, 120–124. [in Ukrainian].
4. Hofe Otfrid. (2002). Demokratiia v dobu hlobalizatsii. Kyiv: PPS [in Ukrainian].
5. Finin H. I. (2016) Spetsyfika formuvannia svitohliadu maibutnikh viiskovykh fakhivtsiv v umovakh hlobalnoi deideolohizatsii. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho» Serii: Filosofiia, filosofiia prava, politolohiia, sotsiolohiia – Bulletin of the National University «Law Academy of Ukraine named after Yaroslav the Wise». Avg. : Philosophy, Philosophy of Law, Political Science, Sociology*, 1 (28), 27–35 [in Ukrainian].
6. Kultayeva, M. (2017) Education and its deformation in contemporary culture: the relevance of T. Adorno's semi-education theory in contemporary sociocultural contexts – *Philosophy of Education*. 1 (20), 153–195 [in Ukrainian].
7. Boichenko, M. (2017) Mizh «napivosvitoiu» i «napivdiieiu»: u poshukakh shliakhu do diievoi osvity. *Filosofiia osvity – Philosophy of Education*, 2 (21), 219–239 [in Ukrainian].

8. Manuilov Ye. M., Kalynovskyi Yu. Yu. (2019) Dukhovna bezpeka ukrainskoho suspilstva u derzhavotvorchkykh protsesakh suchasnosti. *Visnyk Natsionalnoho yurydychnoho universytetu imeni Yaroslava Mudroho. Serii: Filosofiia _ Bulletin of the Yaroslav the Wise National Law University. Series: Philosophy, 1(40), 21–38* [in Ukrainian].
9. Tkachuk P. P. (2014) Akademichnyi navchalno-vykhovnyi protses pidhotovky maibutnykh ofitseriv vidpovidaie vymoham sohodennia. *Ofitser Ukrainy – Officer of Ukraine, 9 (46), 3–5* [in Ukrainian].
10. Kalynovskyi Yu. (2013). Pravove vykhovannia u vyshchkykh navchalnykh zakladakh Ukrainy: problemy ta perspektyvy. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho». Ser. : Filosofiia, filosofiia prava, politolohiia, sotsiolohiia. – Bulletin of the National University «Law Academy of Ukraine named after Yaroslav the Wise». Avg. : Philosophy, Philosophy of Law, Political Science, Sociology. 2, 124–133* [in Ukrainian].
11. United States Military Academy. West Point, New York Academic Program. Class Of 2020. Curriculum and Course Descriptions. Office Of The Dean 679 p. URL: https://www.westpoint.edu/sites/default/files/pdfs/RedBook_GY2020_20170803.pdf [in USA].
12. Panfilov O. Yu., Petrova L. O. (2018). Viiskova osvita – holovna stratehiia formuvannia osobystosti suchasnoho viiskovoho kerivnyka. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho». Ser. : Filosofiia, filosofiia prava, politolohiia, sotsiolohiia. – Bulletin of the National University «Law Academy of Ukraine named after Yaroslav the Wise». Avg. : Philosophy, Philosophy of Law, Political Science, Sociology. 3, 67–79* [in Ukrainian]. <http://fil.nlu.edu.ua/>

Финин Георгий Иванович, доктор философских наук, доцент, заведующий кафедрой истории и общественно-экономических дисциплин Коммунального учреждения «Харьковская гуманитарно-педагогическая академия» Харьковского областного совета, Украина

ГУМАНИТАРНЫЙ АСПЕКТ МОДЕРНИЗАЦИИ СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ

Сделана попытка проанализировать специфику гуманитарной составляющей модернизации системы образования. Приведены предпосылки реформирования и модернизации гуманитарного образования будущих специалистов в современных социокультурных контекстах. Охарактеризованы основные компоненты гуманизации системы образования. Выяснено, что насущной необходимостью является учет гуманитарного компонента при подготовке современных специалистов.

Ключевые слова: модернизация, реформирование, гуманизация, образование, система образования.

Finin Heorgii Ivanovich, Doctor of Philosophical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of History and Socio-Economic Disciplines Municipal Establishment «Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy» of Kharkiv Regional Council, Ukraine

HUMANITARIAN ASPECT OF MODERNIZING THE EDUCATIONAL SYSTEM

Problem setting. *Educational practices are modernized both through external challenges and through internal requirements for their permanent renewal and self-renewal. Modernization of these practices is carried out comprehensively – as a unity of economic, socio-political and educational innovation processes. This involves the modernization of logistics of these practices and the humanitarian component of the educational process, using of new technologies, updating the content of education, personal development of higher education and research and teaching staff. The modern system of Ukrainian military education is integrated with the state education system.*

Recent research and publications analysis. *Humanitarian aspect of modernizing of the educational system are represented by the works of Theodor W. Adorno, Hofe Otfred, V. Andrushchenko, M. Boichenko, M. Kultayeva, Ye. M Manuilov., Yu. Yu Kalynovskyi and others. Scientists insist that there should be a single mechanism for the modernization of the national higher education system. Humanitarian aspects of the formation of national military education, the problems of its modernization and reformation are considered in the studies of such scholars as O. Panfilov, L. Petrova, Finin H. I. and others.*

Paper objective. *The purpose of the article is a philosophical analysis and coverage of the main aspects of the humanitarian component of modernizing the educational system.*
Paper main body. *An attempt is made to analyze the specifics of the humanitarian component of modernizing the educational system.*

Innovative development of education is a constant change, something new in the activities of higher education institutions, in the educational process – is an urgent need.

The innovative development of education is determined by available resources that can be used to modernize it. The resource content does not always depend on positive factors. Moreover, in today's Ukraine, such negative factors as disrespect for human rights, corruption and mismanagement, civil strife and military intervention of the aggressor country, etc. put our country in need of modernizing of the national education system and especially military education and its humanitarian component.

Prerequisites for reforming and modernizing humanitarian education of future professionals in modern socio-cultural contexts are:

- *enriching the content of modern humanities education with new ideas, new practical experience;*

- *attentive attitude to the development of innovative models and forms of humanizing and humanitarianizing military-pedagogical process;*

- *active cooperation of teachers of humanities and professional disciplines.*

It was found that there is an urgent need to take into account the humanitarian component in the training of modern specialists.

Conclusions of the research. *Thus, philosophical and educational analysis of the actual and counterfactual conditions of modernizing of educational practices of the national education system, allows us to conclude about the possibility of adapting different conceptual approaches to its modernization, taking into account the humanitarian component. In particular, it is the renewal and self-renewal of the system, because education, due to its peculiarities, co-evolves with society. Therefore innovative development of education should not take place based on the model of catching up, but primarily based on the interests of the state and individuals.*

Keywords: *modernization, reformation, humanization, education, education system.*

